

i tylko na tle jego teorii jaźni ludzkiej może być należycie zrozumiany

Człowiek rzeczywisty Trentowskiego to rozwinięta wszechstronnie jaźń ludzka, świadomie i w napięciu wszystkich sił swojej psychofizycznej natury, tworząca świat własny.

ani społeczeństwo, ani jakakolwiek treść leżąca poza tą jaźnią, nie jest celem jej wychowania. Nie stanowią go nawet treści dzięki którym postępuje rozwój jaźni i które przetwarza ona w wytwory własnego działania.

Cel wychowania tej jaźni leży niepodzielnie w niej samej, w aktywności wszystkich jej sił twórczych i poczuciu się sobą, czyli "sobistością"^{53/}

W tym znaczeniu mówi Trentowski, że "Wychowanie jaźni jest ostatecznym celem w pedagogice".^{54/}

Formalne określenie ideału człowieka rzeczywistego jest więc w Chowaniu wyrazem teorii jaźni. Drugim wyrazem tej teorii jest indywidualistyczne sformułowanie /ideału człowieka rzeczywistego.

Z teorii rzeczywistości jaźni ludzkiej, przedstawionej w poprzednim rozdziale, wynika jednostkowość tej jaźni. Ciało bez duszy, tak jak i duszy bez ciała, nie tylko jest abstrakcją - jest także czymś, co choć do jaźni należy, nie stanowi jednak jej istoty, czymś przypadkowym i ogólnym. To samo z duszą, czyli umysłowością człowieka. Dopiero jaźń, jako czasowe połączenie ciała ze świadomością, staje się przez poczucie sobistości i własne działanie, czymś jednostkowym i niepowtarzalnym, całością własny świat tworzącą.

^{53/} Poczucie własnej jaźni, tzn. poczucie się sobą, jest w Chowaniu połączeniem empirycznego przedświadczenia z umysłową świadomością i stanowi istotę jej "sobistości".

B. Trentowski - Chowania, Poznań, 1942, t. 1 s. 431 i nast.

^{54/} Tamże, s. 424